

Raport z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Zgorzelcu w roku 2021

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Zgorzelcu na lata 2019-2022, tworzył komplementarny system umożliwiający zsynchronizowanie w skali miasta działań szerokiego kręgu instytucji i osób fizycznych, poprzez spójną podstawę merytoryczną i prawną w obszarze przeciwdziałania narkomanii. Program określał konkretne zadania oraz sposoby ich realizacji, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii.

W 2021 roku Komenda Powiatowa Policji w Zgorzelcu ujawniła na terenie powiatu zgorzeleckiego 181 przypadków naruszeń ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w tym posiadanie narkotyków. Środkami, które są najczęściej ujawniane to metamfetamina i marihuana. Zabezpieczono: marihuany 4 914 g, metamfetaminy 2 791 g, haszyszu 1 g, konopi indyjskich 131 roślin, tabletek extasy 100 szt., tabletek z pseudoefedryną 5 040 szt., pseudoefedryny 2 285 g, LSD 10 szt., kokainy 98 g.

Mając na uwadze charakter i skalę problemów narkomanii funkcjonariusze Zespołu Prewencji Kryminalnej KPP w Zgorzelcu realizowali między innymi wojewódzki program profilaktyczny „Bezpieczny Junior”. Spotkanie z młodzieżą, ich rodzicami oraz pedagogami, miało na celu zwiększenie świadomości o zagrożeniach wynikających z posiadania, zażywania, rozprowadzania środków odurzających, dopalaczy.

Ponadto funkcjonariusze Wydziału Ruchu Drogowego prowadzili akcję pn. „Alkohol i narkotyki”, „Pirat”, „Trzeźwy Poranek”, które miały na celu wyeliminowanie z ruchu drogowego kierujących w stanie po zażyciu alkoholu, w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków działających podobnie do alkoholu. Wynikiem podejmowanych działań było zatrzymanie 71 kierowców pod wpływem środka odurzającego.

Z informacji Wielospecjalistycznego Szpitala SP ZOZ w Zgorzelcu wynika, że w Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych w Zgorzelcu w roku 2021 zarejestrowano 214 osób z problemem narkotykowym. W leczeniu substytucyjnym metadonem uczestniczyło 78 osoby, w tym 17 kobiet i 61 mężczyzn. Najczęściej używanymi narkotykami przez pacjentów Poradni są: metamfetamina (PIKO), marihuana THC, heroina, amfetamina, leki: clonazepam, leki nasenne, aviomarin i sporadycznie - dopalacze.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zgorzelcu wskazuje, że w 2021 r. liczba rodzin z problemem narkotykowym wynosiła 43 osoby. Liczba spraw prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy z przyczyn używania narkotyków

objęła 3 rodziny. Rodziny te otrzymały wsparcie finansowe, opłacenie obiadów, zakup opału, pomoc w formie pracy socjalnej, pomoc psychologa oraz asystenta rodziny. W 2021 r pomocy finansowej udzielono 39 osobom na łączną kwotę. 248.327,16 zł.

W ciągu ostatnich 10 lat scena narkotykowa zmieniała się w Polsce głównie poprzez pojawienie się bardzo dużej liczby nowych substancji psychoaktywnych. Na początku XX wieku najczęściej używanymi narkotykami wśród iniekcyjnych użytkowników była heroina i amfetamina. Obecnie, według badań zrealizowanych przez Centrum Informacji KBPN, wśród klientów programów wymiany igieł i strzykawek z końca 2018 roku, po heroinę sięga ponad co czwarty badany (28%), a po polską heroinę mniej niż co dziesiąty badany. Pojawienie się nowych substancji psychoaktywnych (NSP) spowodowało, że obecnie prawie 40% badanych (2018 rok) w ciągu ostatnich 30 dni zażywało NSP. Nadal używana jest amfetamina (46%). Warto zwrócić uwagę, że duży odsetek osób przyjmujących narkotyki często sięga po alkohol (80%), benzodiazepiny (55%) oraz metadon (57%), czyli substancje legalne.

Scena narkotykowa nie jest już tak homogeniczna, jak to było w przeszłości, kiedy dominowała na niej heroina. Obecnie popularność różnych substancji psychoaktywnych w poszczególnych miastach jest zróżnicowana.

Inny obraz sytuacji mamy w przypadku używania przetworów konopi przez młodzież. Według badań ESPAD przeprowadzonych wśród młodzieży szkolnej odsetek użytkowników marihuany i haszyszu wśród polskiej młodzieży w wieku 15-16 lat znajduje się powyżej średniej europejskiej, która dla Polski wyniosła 24%, a dla pozostałych badanych krajów – 16%.

W 2018r. w zgorzeleckich szkołach przeprowadzono badania diagnostyczne – dane do wglądu na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Zgorzelec (<http://bip.um-zgorzelec.dolnyslask.pl/dokument,iddok,9173,idmp,150,r,r>) obejmujące:

A. Określenie rozmiarów zagrożeń związanych z piciem alkoholu i używaniem substancji psychoaktywnych:

- rozpowszechnienie picia alkoholu, palenia tytoniu i używania narkotyków wśród młodzieży oraz częstotliwość sięgania po te substancje i ilość alkoholu wypijana podczas ostatniej okazji;
- rozpowszechnienie używania dopalaczy;
- wiek inicjacji tytoniowej, alkoholowej oraz narkotykowej;
- ocena dostępności dla młodzieży alkoholu, tytoniu i narkotyków. Pomiar dostępności oparty był na kilku wskaźnikach – ogólnych ocenach badanych, subiektywnych

reakcjach na propozycję kupna lub używania tych substancji, a w przypadku napojów alkoholowych – informacjach na temat podejmowanych prób zakupu poszczególnych rodzajów alkoholi i ich skuteczności;

- rozpowszechnienie problemów i szkód związanych z piciem alkoholu i używaniem narkotyków.

B. Określenie rozmiarów zagrożeń związanych z przemocą w szkole:

- poczucie zagrożenia ze strony rówieśników - bycie ofiarą przemocy w szkole;
- uczestnictwo w zdarzeniach związanych z przemocą lub chuligaństwem;
- konflikty z prawem;
- źródła wsparcia i pomocy w sytuacjach związanych z przemocą.

C. Analizę sytuacji szkolnej uczniów:

- osiągnięte wyniki w nauce oraz ocena z zachowania;
- subiektywna ocena atmosfery w szkole;
- subiektywna ocena kontaktów z rówieśnikami.

D. Analizę sytuacji rodzinnej uczniów:

- cechy społeczno-demograficzne rodziny;
- subiektywna ocena atmosfery rodzinnej;
- konflikty pomiędzy uczniami a ich rodzicami;
- wyznawany przez uczniów system wartości;
- poczucie przyzwolenia na sięganie po substancje psychoaktywne ze strony rodziców.

E. Analizę przekonań i postaw badanych wobec:

- zjawiska przemocy szkolnej;
- zjawiska wykluczenia społecznego w środowisku szkolnym;
- przemocy jako metody osiągnięcia celów i rozwiązywania konfliktów;
- wpływu alkoholu na zdrowie i zachowanie;
- używania substancji psychoaktywnych przez uczniów w klasie.

F. Analizę sposobów spędzania wolnego czasu przez uczniów – formy aktywności i częstotliwość ich podejmowania.

Aktualnie jednym z najpoważniejszych zagrożeń rozwijających się wśród młodego pokolenia, które stając się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym i obecnym jest zażywanie środków o działaniu psychoaktywnym, jakimi są dopalacze. Środki tego typu można nazwać zamiennikami narkotyków, gdyż działają na człowieka w bardzo podobny sposób jak prawdziwe narkotyki. Najczęściej sprzedaż odbywa się przez internet. Dopapalacze – nazwę tą

stosuje się potocznie dla określenia grupy różnych substancji lub ich mieszanek, które można podzielić na dwie grupy:

- 1) produkty „kolekcjonerskie” pochodzenia chemicznego,
- 2) produkty pochodzenia naturalnego – najczęściej w formie mieszanki suszu roślinnego.

Dopalacze w swoim składzie zawierają niebezpieczne i pochodzące z niewiadomego źródła używki, w swej budowie są bardziej złożone niż narkotyki, co powoduje dużo działań niepożądanych a zarazem są gorzej przyswajalne przez organizm, niż narkotyki. Substancje te budzą duże zainteresowanie przede wszystkim u ludzi młodych. Trendy dotyczące używania przez młodzież tradycyjnych, dobrze znanych na rynku narkotyków wykazują tendencję spadkową. Z drugiej jednak strony istnieją przesłanki do stwierdzenia, że pomimo stosunkowo ograniczonego rozpowszechnienia używania dopalaczy, zjawisko to charakteryzuje się znaczną dynamiką oraz potencjałem rozwojowym. Wśród uczniów, którzy kiedykolwiek używali narkotyków, zdecydowanie najczęstszym deklarowanym powodem była ciekawość. Większość młodych ludzi sięga po narkotyki, aby osobiście doświadczyć efektów ich działania, znanych im z obiegowych opinii, mediów i innych źródeł. W tym kontekście warto stosować jako jeden z elementów pracy edukacyjnej i profilaktycznej analizę mitów i stereotypów dotyczących pozytywnego wpływu narkotyków na ludzki organizm i zachowanie (np. osiąganie sukcesów, lepszą pozycję w grupie rówieśniczej, lepszą zabawę itp.). Z uwagi na fakt, iż najbardziej podatni na używanie środków psychoaktywnych są ludzie młodzi, najlepszym sposobem zapobiegania tym problemom jest zapewnienie młodzieży właściwych perspektyw. Najskuteczniejszymi strategiami profilaktycznymi są strategie angażujące szkołę i rodzinę. Tylko wtedy, gdy młodzież nauczy się rozumieć siebie i motywy swego postępowania można będzie zmniejszyć poszukiwania za alkoholem i środkami odurzającymi. Młodzież zgorzeleckich szkół ma dobrą wiedzę na temat szkodliwości środków psychoaktywnych. Z tego względu programy profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych. Poza tym bardzo ważna jest edukacja rodziców na temat narkotyków. Im więcej rodzic wie o środkach psychoaktywnych, tym łatwiej przekona dziecko o ich szkodliwości. Rozmowa jest podstawą dobrych kontaktów z dzieckiem. Nie ma prostych i skutecznych recept na to, jak uchronić dziecko przed narkotykami, ale jedno jest pewne: im lepszy kontakt z dzieckiem, tym łatwiej ustrzeżemy je przed narkotykami. Profilaktyka przynosi najlepsze efekty wtedy, gdy współpracują rodzina, szkoła i całe społeczeństwo. W 2021 r. uczniowie szkół podstawowych w wieku 12 – 14 lat oraz ich rodzice wzięli udział w programie rekomendowanym, koordynowany przez Krajowe

Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii i Ośrodek Rozwoju Edukacji pn. UNPLUGGED. W 2 szkołach ponadpodstawowych uczniowie i rodzice wzięli udział w programie profilaktycznym pn. „Trzeźwe życie – Twój wybór”.

Każde z wymienionych w ustawie zadań własnych gminy może być realizowanych na wiele sposobów. Jest to uzależnione od potrzeb i lokalnych zasobów. Z informacji Poradni Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych w Zgorzelcu wynika, że w roku 2021 udzielono:

- porad lekarskich – 1596
- porad psychologa – 134
- porad terapeutów – 2584

Realizowano następujące programy:

- program substytucyjny metadonem,
- program terapii grupowej,
- program terapii indywidualnej,
- program terapii dla rodziców.

Większość pacjentów i ich rodziny są w sytuacjach trudnych psychicznie. Pracownicy poradni udzielają tym osobom psychicznego i psychologicznego wsparcia.

Poradnia współpracuje ściśle ze Stowarzyszeniem Profilaktyki i Profesjonalnej Pomocy Osobom Uzależnionym „Subsidium”.

Używanie narkotyków jest zjawiskiem złożonym, niejednorodnym i dynamicznym. Nawet pobieżna analiza Internetu pozwala stwierdzić, że substancje te budzą duże zainteresowanie przede wszystkim u ludzi młodych. Nieznany i trudny do oceny jest również stopień zagrożenia, jakie dopalacze niosą dla pojedynczych użytkowników oraz dla zdrowia publicznego. Z uwagi na fakt, iż najbardziej podatni na używanie środków psychoaktywnych są ludzie młodzi, najlepszym sposobem zapobiegania tym problemom jest zapewnienie młodzieży właściwych perspektyw.

Wskazówki do dalszej pracy:

Na podstawie przedstawionego raportu należy kontynuować prowadzenie w szkołach Zgorzelca – grup profilaktycznych, mających na celu udzielenie pomocy i wsparcia uczniom

pijącym alkohol lub używającym innych substancji psychoaktywnych. Aby działania podejmowane ramach takich programów przyniosły efekty, konieczne jest spełnienie szeregu warunków, przede wszystkim zdobycie odpowiednich kompetencji przez nauczycieli oraz ścisłej współpracy pomiędzy szkołą a rodzicami.

1. Biorąc pod uwagę ocenę zajęć profilaktycznych przez uczniów uczestniczących w tych formach, należy monitorować prowadzone w szkołach zajęcia, prowadzić ich ewaluację wśród uczniów, rozważyć także możliwość realizacji cyklu zajęć (nie pojedynczych spotkań). Z punktu widzenia oceny odbioru programów, warto zastanowić się dlaczego są one często oceniane przez młodzież jako bardzo ciekawe lub ciekawe, ale w mniejszym stopniu jako przydatne (nie dostarczają nowej i ważnej wiedzy). Programy profilaktyczne realizowane w szkołach powinny mieć nie tylko charakter cykliczny, ale i komplementarny tzn. obejmować zarówno problemy związane z używaniem substancji psychoaktywnych (alkoholu, papierosów i narkotyków), kłopoty wynikające z uzależnienia od gier komputerowych i Internetu (wysoki odsetek młodzieży ze Zgorzelca tak właśnie spędza wolny czas), a także kwestię przemocy i agresji rówieśniczej oraz przestępczości wśród nieletnich.

2. W aktualnie realizowanych zajęciach profilaktycznych konieczne wydaje się podjęcie pracy nad stereotypowymi przekonaniem uczniów dotyczącymi działania alkoholu i narkotyków, zwłaszcza pozytywnych aspektów sięgania po te substancje, o których uczniowie słyszą często z mediów oraz od rówieśników.

Większość uczniów w Zgorzelcu po raz pierwszy sięgnęła po alkohol i narkotyki z ciekawości, a więc m.in. po to by potwierdzić oczekiwania, jakie kreują takie obiegowe opinie.

3. W szkołach warto dopilnować właściwego doboru i odpowiedniego przygotowania kadry do prowadzenia zajęć profilaktycznych. Specjalistycznych umiejętności wymaga także prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowań. Praca ta wymaga ciągłego doskonalenia kompetencji oraz supervizji ze strony bardziej doświadczonych specjalistów. Konieczna jest stała opieka i kontakt ze szkołami specjalistów z poradni pedagogiczno-psychologicznych.

4. Współpraca z rodzicami powinna także obejmować wypracowanie norm wspólnych dla osób dorosłych zajmujących się wychowaniem młodych ludzi, dotyczących używania substancji psychoaktywnych. Na uwagę zasługuje stosunkowo wysoki odsetek uczniów klas starszych przekonanych, że ich rodzice zgodziliby się na wypicie przez dziecko piwa lub

wina. Jednocześnie około ¼ uczniów deklaruje, że rodzice nie rozmawiali z nimi nigdy o szkodliwości picia, palenia, używania narkotyków oraz o problemie agresji szkolnej.

5. Należy nadal prowadzić profilaktykę uniwersalną/pierwszorzędową, tworząc wspierający, przyjazny klimat szkoły, który pozytywnie wpływa na zdrowie psychiczne i poczucie wartości, motywację do osiągnięć uczniów i nauczycieli poprzez inicjowanie kampanii społecznych, działań profilaktycznych, edukacyjnych, wychowawczych i środowiskowych, pozwalających na budowanie wspólnych strategii działań, wymianę doświadczeń oraz integrację środowiska szkolnego i pozaszkolnego.

6. Należy poszerzać wiedzę nauczycieli i rodziców na temat coraz to nowych specyfików odurzających poprzez szkolenia ze specjalistami w tej dziedzinie. Szczególnie dla rodziców upubliczniać wiedzę na temat uzależnień poprzez strony internetowe.

7. Należy prowadzić profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną poprzez wspieranie głównych czynników chroniących takich jak kształtowanie silnej więzi rodzinnej, wzmocnienie pozytywnych wzorców środowiskowych i rówieśniczych, wpływanie na postawy młodzieży, zwiększenie poczucia własnej wartości, kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji.

**Przewodnicząca Rady
/-/Katarzyna Murmyło**